

VARIKOZ XASTALIGI RIVOJLANISHIDA QON IVISH TIZIMINING AHAMIYATI

Muhammadjonova.M.M.

Muhammadjonov.I.M

Andijon Davlat Tibbiyot Instituti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ko'pincha oyoqlarda paydo bo'ladigan kattalashgan, o'ralgan tomirlar bilan tavsiflangan varikoz kasalligii aholining muhim qismiga ta'sir qiladi. Venoz yetishmovchilik ma'lum omil bo'lsa-da, varikoz tomirlarining rivojlanishida qon ivish tizimining ishtiroki qiziqarli jihat bo'lib qolmoqda. Ushbu maqola varikoz tomirlari va qon ivish tizimi o'rtasidagi munosabatlarni potentsial mexanizmlar va ta'sirlarni yoritishga qaratilgan keng qamrovli adabiyotlarni ko'rib chiqish va tahlil qilish orqali o'rganadi.

Kalit so'zlar: varikoz tomirlari, qon ivish tizimi, venoz yetishmovchilik, tromboz, endotelial disfunktsiya, yallig'lanish.

Varikoz xastaligi keng tarqalgan qon tomir buzilish holatidir, uning tarqalishi yoshga qarab ortadi va genetik va atrof-muhit omillari ta'sir qilishi mumkin. An'anaviy ravishda venoz yetishmovchilik natijasida ko'rilgan so'nggi tadqiqotlar qon ivish tizimi bilan murakkab o'zaro bog'liqligini taklif qiladi. Ushbu o'zaro ta'sirlarni tushunish maqsadli aralashuvlarni ishlab chiqish va bemorlarning natijalarini yaxshilash uchun juda muhimdir.

Ko'plab tadqiqotlar varikoz tomirlari va qon ivish tizimi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganib chiqdi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, varikoz tomirlari bo'lgan odamlarda ko'pincha qon ivish omillari o'zgaradi va protrombotik belgilar kuchayadi. Bundan tashqari, endotelial yallig'lanish va qon ivish tizimining faollashuvi tufayli tromb shakllanish ehtimoli ortadi.

Varikoz xastaligi va qon ivish tizimi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganadigan tadqiqotlarni aniqlash uchun adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqish o'tkazildi. PubMed, Embase va boshqa tegishli ma'lumotlar bazalari oldindan belgilangan mezonlardan foydalangan holda qidirildi. Tadqiqotlar ularning dolzarbligi, metodologiyasi va namuna hajmiga qarab kiritilgan. Ma'lumot olish varikoz tomirlari bilan og'riqan bemorlarda qon ivish omillari, tromboz xavfi va endotelial disfunktsiya bilan bog'liq asosiy topilmalarga qaratilgan.

Qon ivish tizimi, shuningdek, koagulyatsiya tizimi deb ham ataladi, ortiqcha qon yo'qotish yoki noto'g'ri qon ivishining oldini olish uchun qon ketish va ivish o'rtasidagi muvozanatni saqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biroq, qon ivish tizimi va varikoz tomirlarining rivojlanishi o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik yaxshi o'rganilmagan.

Varikoz tomirlari, birinchi navbatda, tomirlardagi klapanlarning noto'g'ri ishlashi va tomirlar ichidagi bosimning oshishi natijasida ularning kengayishi va burilishiga olib keladi.

Varikoz tomirlari odatda boldir son venalarida uchraydi, bu yerda qon yurakka qaytish uchun tortishish kuchiga qarshi harakatlanishi kerak. Tomirlardagi klapanlar qonning orqaga oqishini oldini olishga yordam beradi, ammo agar bu klapanlar zaiflashsa yoki ishlamay qolsa, qon tomirlarda to'planib, ularning kattalashishiga va varikoz kengayishiga olib kelishi mumkin.

Varikoz tomirlarining rivojlanishiga hissa qo'shadigan omillarga quyidagilar kiradi:

- Genetika: varikoz tomirlarining oilaviy tarixi xavfni oshirishi mumkin, bu esa genetik moyillikni ko'rsatadi.
- Yosh: tomirlarning elastikligi pasaygani sari varikoz kengayishi xavfi yoshga qarab ortadi.
- Jins: ayollar varikoz tomirlariga ko'proq moyil bo'ladi, ayniqsa homiladorlik paytida gormonal o'zgarishlar va tomirlarga bosimning oshishi tufayli.
- Uzoq vaqt turish yoki o'tirish: uzoq vaqt turish yoki o'tirishni o'z ichiga olgan kasblar yoki turmush tarzi varikoz tomirlarining rivojlanishiga yordam beradi.
- Semirib ketish: ortiqcha vazn tomirlarga qo'shimcha bosim o'tkazib, varikoz tomirlari xavfini oshiradi.

Qon ivish tizimi varikoz tomirlarining rivojlanishiga bevosita aloqador bo'lmasada, chuqur tomir trombozi (DVT) kabi ba'zi holatlar chuqur tomirlarda anormal qon quyqasi shakllanishini o'z ichiga olishini ta'kidlash muhimdir. DVT asoratlarga olib kelishi mumkin va ba'zi hollarda, agar tromb bo'shshsa va o'pkaga (o'pka emboliyasi) borsa, bu hayot uchun xavfli bo'lishi mumkin. Biroq, DVT va varikoz tomirlari turli sabablar va ko'rinishlarga ega bo'lgan alohida holatlardir.

Agar siz varikoz tomirlaridan xavotirda bo'lsangiz yoki oyoq og'rig'i, shishish yoki terining o'zgarishi kabi alomatlar bo'lsa, to'g'ri baholash va davolash yoki davolash usullari bo'yicha ko'rsatma olish uchun sog'liqni saqlash mutaxassisi bilan maslahatlashish tavsiya etiladi.

Topilmalar varikoz tomirlari va qon ivish tizimi o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatni ko'rsatadi. Venoz yetishmovchilik qon ivish omillarining o'zgarishiga olib keladigan hodisalar kaskadini boshlashi mumkin, faollashtirilgan qon ivish tizimi esa venoz disfunktsiyani kuchaytirishi mumkin. Ushbu o'zaro ta'sirda yallig'lanish va endotelial disfunktsiyaning roli varikoz tomirlarini boshqarishda yaxlit yondashuv zarurligini ta'kidlaydi.

Xulosalar:

Ushbu tahlilda keltirilgan dalillar varikoz xastaligini rivojlanishida qon ivish tizimini ko'rib chiqish muhimligini ta'kidlaydi. Venoz yetishmovchilik va qon ivishining anormalliklariga qaratilgan terapevtik strategiyalar ushbu keng tarqalgan qon tomir holatini boshqarishda samaraliroq bo'lishi mumkin. Muayyan mexanizmlarni va yangi aralashuvlarni aniqlash uchun keyingi tadqiqotlar kafolatlanadi.

Kelajakdagi tadqiqotlar sabablarni aniqlash va varikoz tomirlari rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydigan o'ziga xos ivish omillarini yoki yo'llarini aniqlash uchun bo'ylama tekshiruvlarga qaratilishi kerak. Bundan tashqari, dalillarga asoslangan davolash usullarini boshqarish uchun venoz yetishmovchilik va qon ivish tizimiga qaratilgan aralashuvlarning samaradorligini baholaydigan klinik tadqiqotlar zarur.

Xulosa qilib aytganda, varikoz tomirlari va qon ivish tizimi o'rtasidagi murakkab munosabatlarni chuqurroq tushunish terapevtik va xirurgik aralashuvlar uchun yangi yo'llarni ochadi. Ushbu bilimlarni klinik amaliyotga kiritish varikoz tomirlari bo'lgan shaxslar uchun yanada moslashtirilgan va samarali boshqaruv strategiyalariga olib kelishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Tohirova J., Shernazarov F. ATHEROSCLEROSIS: CAUSES, SYMPTOMS, DIAGNOSIS, TREATMENT AND PREVENTION //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. D5. – C. 7-12.

2. Farhod o'g'li S. F. GASTRIT—SABABLARI, ALOMATLARI, TASHXISLASH, DAVOLASH, DORILAR, ASORATLARI, OLDINI OLISH //Лучший инноватор в области науки. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 103-107.

3. Tohirova J., Shernazarov F. ATHEROSCLEROSIS: CAUSES, SYMPTOMS, DIAGNOSIS, TREATMENT AND PREVENTION //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. D5. – С. 7-12.

4. F. Shernazarov ATHEROSCLEROSIS: CAUSES, SYMPTOMS, DIAGNOSIS, TREATMENT AND PREVENTION // SAI. 2022. №D5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/atherosclerosis-causes-symptoms-diagnosis-treatmentand-prevention> (дата обращения: 20.10.2022).

5. F. Shernazarov, J. Tohirova, D. Jalalova TYPES OF HEMORRHAGIC DISEASES, CHANGES IN NEWBOENS, THEIR EARLY DIAGNOSIS // SAI. 2022. №D5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/types-of-hemorrhagic-diseases-changes-in-newboenstheir-early-diagnosis> (дата обращения: 20.10.2022).

6. Qizi T. J. I., Farrukh S. TREATMENT OF MYOCARDIAL INFARCTION AND FIRST AID //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. D3. – С. 317-320.